

De demult...

Octavian Goga

1909

CONTEXTUALIZARE ȘI ÎNCADRARE

Poezia de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea nu poate fi încadrată într-un curent literar, nesubordonându-se unei singure formule estetice, ci reflectând o serie de **prelungiri ale romantismului și clasicismului**. Octavian Goga este un poet important al acestei perioade, ilustrând în operele sale cel mai bine tendințele epocii. Astfel, poezia mesianică și profetică a lui Goga, în care jalea metafizică, plânsul și lacrima sunt simboluri ale colectivității asuprite, este de factură romantică.

Perioada în care debutează Octavian Goga se remarcă prin promovarea unor orientări literare, **sămănătorismul și poporanismul**, care pledează pentru tematica rurală, dar confunda etnicul cu esteticul.

Poezia *De demult...* de Octavian Goga face parte din volumul **Ne cheamă pământul** (1909) și caracterizează universul liricii lui, care depășește prin autenticitate estetică, prin simplitate și prin apropierea de simbolism impasul poeziei vremii.

MESIANISM ROMANTIC ȘI CLASICISM

- este o **elegie** caracterizată prin **mesianism romantic** prin:
  - tonalitatea tristă a imaginii satului stăpânit de jale
  - suferințele unei colectivități asuprite
  - sentimentul înstrăinării.
- se apropie de **clasicism** prin:
  - valoarea morală a portretului preotului
  - stilul epistolar
  - abordarea formulei lirismului obiectiv

VIZIUNEA DESPRE LUME

Poezia lui Goga se naște în inima îndurerată a poetului pentru soarta poporului său asuprit dintr-o imensă neliniște chinuitoare, din lacrimi și răzvrățiri împotriva nedreptăților sociale și naționale, **mesianismul** manifestându-se în sensul încrederii poetului în forța sa de a îndrepta soarta dureroasă a neamului românesc din Ardeal, de a contribui la eliberarea socială și națională, la izbăvirea poporului de amar și suferință: „*Eu am văzut în țăran un om chinuit al pământului; n-am putut să-l văd în acea atmosferă în care l-a văzut Alecsandri în pastelurile sale și nici n-am putut să-l văd încadrat în acea lumină de veselie a lui Coșbuc*”.

TEMA

- **temă națională și socială**: **IMAGINEA SATULUI STĂPÂNIT DE JALE**, **nefericirea tragică** a unei **comunități** exprimată într-o **scrisoare**.

MOTIVELE

- **Motivul central** al textului ⇒ **motivul scrisorii**

reprezintă în text **forma de revoltă a oamenilor** și menționează rolul asumat de **preot** ca *exponent al conștiinței satului*.

- motivele precum **noaptea, clopotul și strungă** compun un *cadru nocturn specific romantismului*.

„*Tot mai rar s-aud în noapte clopotele de la strungă...*”

DISCURSUL LIRIC

- construit la **persoana a III-a**
- sugerează absența intimității și tendința de **generalizare proprie clasicismului**
- **eul liric** are capacitatea de disimulare, vorbind în numele unei colectivități
- **fluența și armonia** discursului valorifică ritmul inconfundabil al doinei și al **baladei populare**.
- „*Măști lirice*” ale eului poetic, preotul, „*juzii*” și „*jitarul*” își asumă aceeași misiune spirituală cu cea a crezului artistic al lui Octavian Goga, menirea de a da glas suferințelor și năzuințelor poporului său asuprit, fiind un semănător de credință și de biruință pentru izbăvirea neamului românesc de sub ocupația străină austro-ungară.

⇒ În opera sa, Octavian Goga a intenționat să construiască o **monografie lirică a satului transilvănean**, în care să vorbească în numele **colectivității** (*lirismul obiectiv*).

TITLUL

- format dintr-o **construcție adverbială**, care sugerează **evocarea, rememorarea unor fapte și a unor personalități**.

STRUCTURA ȘI COMPOZIȚIA

1. SIMETRIA

- se realizează:
  - prin **echilibrul compozițional**
  - prin **amestecul de sobrietate și patetism exprimat**
  - prin **respectarea formulelor stilului epistolar**.

2. RELAȚIILE DE OPOZIȚIE

- între **noapte și zi**: „*Tot mai rar s-aud în noapte clopotele de la strungă*”, „*La fereastră-s zori de ziuă și pătrund încet în casă*”
- între **condiția țaranului în prezent și în trecut**: „*De pe când în țara asta numai noi eram stăpânii*”

3. ELEMENTE DE RECURENȚĂ

- trisețea
- revolta

4. INCIPITUL: „Tot mai rar s-aud în noapte clopotele de la strungă”

- are rolul de a institui o **atmosferă de taină**, întărită de **regimul nocturn** al imaginii poetice. *Atât titlul, cât și incipitul fac parte din recuzita romantică.*

5. SECVENȚELE POETICE

- Textul este organizat în **4 secvențe**, în care *liricul* se îmbină cu *narativul* prin relatarea unor evenimente aflate într-un raport de *succesiune temporală*.
- Poezia are **34 de versuri**, organizate în **17 distihuri**.

Secvența	Ideea poetică
SECVENȚA I	<ul style="list-style-type: none"> - amintește prin subtemă și prin portretul moral al preotului de <u>clasicismul românesc</u> (care valorifica gândirea creștină) - primele versuri prezintă <u>sfătuirea</u> celor „patru inși” la masă cu cele două lumânări din casa preotului ⇒ cina cea de taină - preotul este un factor de mobilizare a conștiințelor și un depozitar al nădejilor.
SECVENȚA II	<ul style="list-style-type: none"> - valorifică stilul epistolar de factură clasică - formula de introducere „<i>Luminate împărate!</i>”, conținutul și formula de încheiere „<i>Punem degetul pe cruce și-ntărim și noi plânsoarea</i>” ⇒ <u>rigoarea formală impusă de clasicism</u> - patru juzi se adresează împăratului să denunțe abuzurile, nedreptățile, uciderea, cerând să se facă dreptate: „<i>Ne-au luat pășunea domnii, fără lege și-ntrebare</i>” - sfârșitul epistolei are caracter profetic ⇒ este scrisă de popa Istrate de Sf. Ilie, prorocul pedepsitor, cel revoltat împotriva stăpânirii - atitudinea acestor figuri simbolice ale satului, care cer dreptate nu numai în numele lor, ci și al morților, aparține romantismului, iar tonalitatea de jale și revoltă conferă <i>timbrul specific liricii lui Goga</i>.
SECVENȚA III	<ul style="list-style-type: none"> - este o prelungire a celei de-a doua secvențe, față de care aduce elemente de opoziție. - imaginarul diurn îi ia locul celui nocturn. - versul „<i>O deznădejde luminează fețele nemângâiate</i>” este construit pe vechea concepție romantică a credinței în izbăvire.
SECVENȚA IV	<ul style="list-style-type: none"> - finalul poeziei conține ultimul episod din ceremonialul trimiterii mesajului la împărat: mesagerul pune răvașul în sân, sarută mâna preotului, apoi strânge mâna juzilor, cu toții având în ochi lacrimi de îndelungată durere și, totodată, de speranța pentru redobândirea demnității și a ființei naționale.

NIVELURILE TEXTULUI

1. PROZODIA

- versurile au **sonorități folclorice**
- construite în metru de 16 silabe
- rimă împerecheată
- ritm iambic
- ton elegiac

2. N. MORFOLOFIC

- **modurile și timpurile verbelor** dau poeziei sensuri ideatice și dinamism.
- predominante sunt verbele la **prezentul gnomic** (exprimă acțiunea fără a o raporta la un anumit timp, prezent atemporal), ca *semn al eternizării roului* pe care îl au în viața satului **preotul și împuțerniciții satelor**: „s-aud”, „țin”, „ard”, „se-nchină”, „scriem”, „nu știm”, „luminează”, „sărută”, „mijesc”, „pleacă”.
- **timpul trecut** al verbelor - „aveam”, „eram”, „a sfârșit”, „au prăpădit” - reliefează **asuprirea socială și națională** „de demult”, care apasă de veacuri sufletele românilor ardeleni.

3. N. STILISTIC

- **registru stilistic**, tipic romantismului, este **popular** și se manifestă printr-o varietate de modalități expresive, conferind limbajului **oralitate** prin cuvinte populare și regionalisme: „strungă”, „peana nouă”, „juzi”, „miezuine”, „toiagul”, „jitar”, „pecete”, „mijesc”, „nemângâiete”, „carte”, „plânsoare”.
- **sintaxa inversată** reflectă **graiul ardelenesc** și conferă poeziei **autenticitate și sensibilitate emoțională**: „și ni-e jale nouă foarte”; „A-ntărit scrisoarea popa; la tot colțul o pecete”.
- **epitete** - „vreme lungă”, „peana nouă”, „slugi supuse și plecate”, „gânduri grele”, „mâna tremurată”.
- **termenii religioși** reiterează **mesianismul** poetului, încrederea în forța sa de a îndrepta soarta dureroasă a neamului românesc, de a contribui la eliberarea socială și națională, la izbăvirea poporului de amar și suferință: „clopotele”, „popa”, „Sfânt-Ilie”, „pe cruce”.
- **oximoronul** „nădejde [...] fețele nemângâiete” se manifestă la nivel ideatic, sugerând speranța care consolează sufletele îndurerate.
- **metafora** „treji de gânduri grele” reiterează conștiința trează a românilor în demersurile permanente de a se elibera din neagra și greaua asupra.

CONCLUZIE

Elegia *De demult...* a lui Octavian Goga ilustrează trăsăturile **clasicismului** și ale **romantismului: neoromantică** prin caracterul *evocator, mesianic și profetic*, prin *profundimea și autenticitatea trăirilor*, prin *componența patriotică*, prin *tonul elegiac*, prin *cultivarea imaginii poetului*, ea rămâne, însă, **clasică** prin *viziunea morală și monografică a satului transilvănean*, prin *retorismul* bazat pe exclamații și gradație și prin *armonia discursului cu inflexiuni folclorice*.